

**Wolfgang Amadeus Mozart, Κοντσέρτο για πληκτροφόρο σε ρε-ελάσσονα, KV 466 (1785):
II. Romance, μ. 1-39**

Στα μ. 1-39 του αργού αυτού μέρους παρουσιάζεται η πρώτη ενότητα, ήτοι το κύριο θέμα μιας μορφής ρόντο στην τονικότητα της Σι-ύφεση-μείζονος. Το θέμα αυτό είναι τριμερές, περιλαμβάνει δύο καταγεγραμμένες επαναλήψεις και ολοκληρώνεται με μία επιπρόσθετη σύντομη κατακλείδα.

Το πρώτο τμήμα εμφανίζεται στα μ. 1-8 με την δομή μίας τυπικής περιόδου στο μέρος του πληκτροφόρου. Η εναρκτήρια φράση αποτελείται από μία δίμετρη βασική ιδέα επί της συγχορδίας της τονικής και μία ανάλογης εκτάσεως κατάληξη, όπου η τονική επεκτείνεται περαιτέρω (εναλλασσόμενη με την δεσπόζουσα μεθ' εβδόμης σε πρώτη αναστροφή) μέχρι το μ. 4 και την πραγματοποίηση μίας πρώτης, μισής πτώσεως. Στην συνέχεια, η βασική ιδέα επανέρχεται απaráλλακτη στην έναρξη και της επόμενης φράσεως (μ. 5-6), ενώ τα μ. 7-8 αναδιατυπώνουν το περιεχόμενο του μ. 3 και οδηγούν σε μία απέριτη ατελή πτώση ($I_4^6 - V$ και I , δίχως να μεσολαβεί προηγουμένως κάποια συγχορδία σε ρόλο προδεσπόζουσας), η οποία βεβαίως είναι ισχυρότερη της προηγούμενης και άρα επαρκής για να φέρει σε πέρας την ευρύτερη περίοδο. Ακολούθως, το παρόν τμήμα επαναλαμβάνεται καταγεγραμμένο στα μ. 9-16 από την ορχήστρα· αυτή η επανάληψη είναι κατ' ουσίαν αυτούσια και καταγράφεται εδώ μονάχα επειδή τώρα αποδίδεται πλήρως ενορχηστρωμένη από το ορχηστρικό σώμα και με αλληπάλληλες δυναμικές εναλλαγές *forte* – *piano* ανά δίμετρο.

Τα δύο επόμενα τμήματα του θέματος παρουσιάζονται εν πρώτοις και πάλι από το σολιστικό όργανο χωρίς συνοδεία και σε χαμηλή δυναμική ένταση, όπως δηλαδή και η αρχική εκφορά του πρώτου τμήματος. Στα μ. 17-20 ένα μονόμετρο μόρφωμα διατυπώνεται τέσσερις απανωτές φορές στην βάση μίας συγχορδιακής διαδοχής V^7 , I_4^6 , V^7/V και V , η οποία μοιάζει να αρθρώνει μία μισή πτώση στην Σι-ύφεση-μείζονα, αλλά πρωτίστως επεκτείνει – σε λίγο βαθύτερο επίπεδο – την συγχορδία της δεσπόζουσας της τονικότητας αναφοράς. Συνεπώς, σε κάθε περίπτωση λειτουργεί ως ένα μεσαίο αντιθετικό τμήμα που προετοιμάζει αρμονικά την διπλή επαναφορά και την έλευση του τρίτου τμήματος, το οποίο στα μ. 21-24 αρκείται στην επαναφορά της δεύτερης μόνον φράσεως της αρχικής περιόδου. Συνολικά, λοιπόν, το δεύτερο και το τρίτο τμήμα του θέματος έχουν έκταση ίση με ολόκληρο το εναρκτήριο, όπως συχνά συμβαίνει σε ανάλογες απλές περιπτώσεις τριμερούς δομής. Ακολούθως, η ορχήστρα – όπως και νωρίτερα – έρχεται να επαναλάβει το δεύτερο τμήμα στα μ. 25-28, με μόνη ανεπαίσθητη αλλαγή την εμφάνιση της συγχορδίας της τονικής σε ευθεία κατάσταση (αντί για δεύτερη αναστροφή), και συνεχίζει πράττοντας το ίδιο και για το τρίτο τμήμα στα μ. 29-31, τα οποία φαίνεται να οδεύουν ξανά προς την ίδια ατελή καταληκτική πτώση. Στο σημείο αυτό, όμως, ο Mozart επιφυλάσσει μία έκπληξη, αποφεύγοντας την διαφαινόμενη πτώση και διευρύνοντας την τελευταία αυτή φράση στα μ. 32-36a με μία νέα μελωδική και αρμονική κλιμάκωση ($V^7/ii - ii$, $V^7/IV - IV$, $V^7 - vi - IV$, I^6) που τελικά – έχοντας εν τω μεταξύ επεκτείνει περαιτέρω την αρμονική λειτουργία της τονικής μέχρι την θέση του μ. 35 – αποφέρει μία πολύ πιο ολοκληρωμένη αλλά και ισχυρή πτωτική διαδικασία στο τελευταίο δίμετρο: $I^6 - ii^6 - I_4^6 - V^7$, I (τέλεια πτώση). Έτσι, η παρηλλαγμένη (καταγεγραμμένη) επανάληψη του τρίτου και τελευταίου τμήματος δεν περιορίζεται αποκλειστικά στις παραμέτρους της ενορχήστρωσης και της δυναμικής, όπως συνέβαινε μέχρι τούδε, αλλά πρωτίστως επιφέρει σημαντικές μεταβολές στην δομική συγκρότηση της παρούσας φράσεως, διπλασιάζοντας την έκτασή της, ενόσω μάλιστα εμπλουτίζει σε απρόσμενο βαθμό και το αρμονικό περιεχόμενο ολόκληρου του θέματος, το οποίο μέχρι αυτό το σημείο παρέμενε – σκόπιμα, κατά τα φαινόμενα – ιδιαίτερος πενιχρό!

Έπειτα από αυτήν την όψιμη διεύρυνση του τρίτου τμήματος κατά την επανάληψή του, η οποία έρχεται ως επιστέγασμα ολόκληρης της παρούσας ενότητας, προσδίδοντας συνάμα ιδιαίτερο σθένος και στην τελική της πτώση, στα μ. 36-39 επισυνάπτεται και μία τετράμετρη

κατακλείδα, εκ νέου από την ορχήστρα χωρίς την παρουσία του σολιστικού οργάνου: σε αυτήν, η αμέσως προηγούμενη πτώση προεκτείνεται με μερικές ακόμη εναλλαγές της δεσπόζουσας με την τονική, ενόσω η επαναλαμβανόμενη μονόμετρη ρυθμικομελωδική φιγούρα αυτού του χωρίου κλείνει κατά την τελευταία εκφορά της με μία ρυθμική μεγέθυνση που ανακαλεί την ανάλογη ακροτελεύτια χειρονομία του τρίτου και τελευταίου δομικού τμήματος του θέματος κατά την αρχική εκδοχή του (στο μ. 24) αλλά οδηγούμενη πλέον στην θεμέλιο αντί της τρίτης (3).

26 Μαρτίου 2024
Ιωάννης Φούλιας